

61997J0126

HOTĂRÂREA CURȚII
1 iunie 1999*

Eco Swiss China Time Ltd
împotriva
Benetton International NV

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Hoge Raad der Nederlanden)

„Concurență – Aplicarea din oficiu de către un tribunal arbitral a articolului 85 din tratat (devenit articolul 81 CE) – Competența instanței naționale de a anula sentințele arbitrale”

În cauza C-126/97,

având ca obiect o cerere adresată Curții, formulată în temeiul articolului 177 din Tratatul CE (devenit articolul 234 CE), de către Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos), pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Eco Swiss China Time Ltd

și

Benetton International NV,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 85 din Tratatul CE (devenit articolul 81 CE),

CURTEA,

compusă din domnii G. C. Rodríguez Iglesias, președinte, P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch și P. Jann, președinți de cameră, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida (raportor), C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón și M. Wathelet, judecători,

avocat general: A. Saggio,

grefier: H. von Holstein, grefier adjunct,

---

* Limba de procedură: olandeza.

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

– pentru Eco Swiss China Time Ltd, de către P. V. F. Bos și M. M. Slotboom, avocați în Baroul din Rotterdam, și de S. C. Conway, Attorney-at-Law admitted to the District of Columbia and Illinois Bar,

– pentru Benetton International NV, de către I. van Bael și P. L'Ecluse, avocați în Baroul din Bruxelles, și H. A. Groen, avocat în Baroul din Haga,

– pentru guvernul olandez, de către M. A. Fierstra, consilier juridic adjunct în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, în calitate de agent,

– pentru guvernul francez, de către K. Rispal-Bellanger, șef al departamentului de drept economic internațional și de drept comunitar din cadrul Direcției Juridice din Ministerul Afacerilor Externe, și R. Loosli-Surrans, chargée de mission în cadrul aceleiași direcții, în calitate de agenți,

– pentru guvernul italian, de către profesorul U. Leanza, șef al Serviciului de contencios diplomatic din Ministerul Afacerilor Externe, în calitate de agent, asistat de I. M. Braguglia, avvocato dello Stato,

– pentru Guvernul Regatului Unit, de către J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, în calitate de agent, asistat de V. V. Veeder, QC,

– pentru Comisia Comunităților Europene, de către C. W. A. Timmermans, director general adjunct, W. Wils și H. van Vliet, membri ai serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale Eco Swiss China Time Ltd, reprezentată de către P. V. F. Bos, L. W. H. van Dijk și M. van Empel, avocați în Baroul din Bruxelles, ale Benetton International NV, reprezentată de către H. A. Groen și I. van Bael, ale guvernului olandez, reprezentat de M. A. Fierstra, ale guvernului francez, reprezentat de R. Loosli-Surrans, ale guvernului italian, reprezentat de I. M. Braguglia, ale Guvernului Regatului Unit, reprezentat de S. Boyd, QC, și P. Stanley, Barrister, și ale Comisiei, reprezentată de C. W. A. Timmermans, W. Wils și H. van Vliet, în ședința din 7 iulie 1998,

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 25 februarie 1999,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 21 martie 1997, primită de Curte la 27 martie 1997, Hoge Raad der Nederlanden a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE (devenit articolul 234 CE), cinci întrebări preliminare privind interpretarea articolului 85 din Tratatul CE (devenit articolul 81 CE).

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unei acțiuni introduse de Benetton International NV (denumită în continuare „Benetton”) pentru a obține suspendarea executării unei sentințe arbitrale care a obligat-o la plata de daune-interese către Eco Swiss China Time Ltd (denumită în continuare „Eco Swiss”) pentru încetarea contractului de licență încheiat cu aceasta din urmă, pe motiv că respectiva sentință era contrară ordinii publice în sensul articolului 1065 alineatul (1) litera (e) din Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (denumit în continuare „Codul de procedură civilă”) din cauza nulității contractului de licență în temeiul articolului 85 din tratat.

Legislația națională

3 Articolul 1050 alineatul (1) din Codul de procedură civilă prevede:

„O sentință arbitrală poate face obiectul unei căi de atac arbitrale doar în cazul în care părțile au prevăzut acest lucru prin convenție.”

4 Articolul 1054 alineatul (1) din codul menționat prevede:

„Tribunalul arbitral se pronunță în conformitate cu normele juridice.”

5 Articolul 1059 din același cod prevede:

„1. Numai o sentință arbitrală finală completă sau parțială este susceptibilă să dobândească autoritatea de lucru judecat. Aceasta dobândește această autoritate din momentul în care a fost pronunțată.

2. Dacă, totuși, conform convenției dintre părți, o sentință finală completă sau parțială poate face obiectul unei căi de atac arbitrale, aceasta dobândește autoritatea de lucru judecat începând cu data la care termenul pentru exercitarea acestei căi de atac a expirat sau, în cazul exercitării căii de atac, începând cu data la care decizia a fost pronunțată, dacă și în măsura în care sentința pronunțată în primă instanță este confirmată.”

6 În ceea ce privește controlul judecătoresc al sentințelor arbitrale, articolul 1064 din Codul de procedură civilă precizează:

„1. O acțiune în justiție împotriva unei sentințe arbitrale finale complete sau parțiale, care nu poate face obiectul unei căi de atac arbitrale, sau împotriva unei sentințe arbitrale finale complete sau parțiale, pronunțată în cadrul exercitării căii de atac arbitrale, poate fi introdusă numai prin intermediul unei acțiuni în anulare sau al unei cereri civile, în conformitate cu dispozițiile prezentei secțiuni.

2. Acțiunea în anulare este introdusă în fața Rechtbank la grefa căruia trebuie depus originalul sentinței în temeiul articolului 1058 alineatul (1).

3. O parte poate formula acțiunea în anulare din momentul în care sentința a dobândit autoritatea de lucru judecat. Dreptul de a acționa se stinge la trei luni de la data depunerii sentinței la grefa Rechtbank. Cu toate acestea, dacă sentința care a obținut exequaturul este notificată părții adverse, aceasta poate, în pofida expirării termenului de trei luni menționat în fraza precedentă, să formuleze acțiunea în anulare în termen de trei luni de la această notificare.

4. Acțiunea în anulare împotriva unei sentințe arbitrale intermediare nu poate fi formulată decât împreună cu acțiunea în anulare împotriva sentinței arbitrale finale complete sau parțiale.

... ”

7 Articolul 1065 din același cod prevede:

„1. Anularea nu poate avea loc decât pentru unul sau mai multe dintre motivele următoare:

(a) absența unei convenții de arbitraj valabile;

(b) tribunalul arbitral s-a constituit prin încălcarea normelor aplicabile;

(c) tribunalul arbitral nu și-a îndeplinit misiunea;

(d) sentința nu a fost semnată și nu a fost motivată în conformitate cu dispozițiile articolului 1057;

(e) sentința sau modul în care a fost pronunțată contravine ordinii publice sau bunelor moravuri.

...

4. Motivul vizat la alineatul (1) litera (c) de mai sus nu poate conduce la anularea unei sentințe în cazul în care partea care îl prezintă a participat la procedură fără să îl fi invocat, deși fusese informată că tribunalul arbitral nu își îndeplinește misiunea.”

8 În cele din urmă, articolul 1066 alineatele (1) și (2) din Codul de procedură civilă prevede că acțiunea în anulare nu suspendă executarea sentinței, dar că instanța sesizată cu o astfel de acțiune poate, dacă acest lucru se justifică și la cererea oricăreia dintre părți, să suspende executarea până la pronunțarea definitivă a unei hotărâri cu privire la acțiunea în anulare. Cererea de suspendare se bazează pe anularea previzibilă a sentințelor arbitrale.

Acțiunea principală

9 La 1 iulie 1986, Benetton, societate cu sediul în Amsterdam, a încheiat un contract de licență pentru o perioadă de opt ani cu Eco Swiss, cu sediul în Kowloon (Hong Kong), și cu Bulova Watch Company Inc. (denumită în continuare „Bulova”), cu sediul în Wood Side (New York). Prin acest contract, Benetton acorda Eco Swiss dreptul de a fabrica ceasuri și orologii cu mențiunea „Benetton by Bulova”, care puteau fi vândute ulterior de Eco Swiss și Bulova.

10 Contractul de licență stipulează, la articolul 26.A, că orice litigiu sau diferend care apare între părți va fi soluționat prin arbitraj, în conformitate cu normele Nederlandse Arbitrage Instituut (Institutul de Arbitraj din Țările de Jos) și că arbitrii desemnați vor aplica dreptul olandez.

11 Prin scrisoarea din 24 iunie 1991, Benetton a reziliat contractul începând cu 24 septembrie 1991, și anume cu trei ani înaintea expirării termenului prevăzut inițial. Benetton, Eco Swiss și Bulova au inițiat o procedură de arbitraj privind această reziliere.

12 În sentința lor din 4 februarie 1993, denumită „Partial Final Award” (denumită în continuare „PFA”) și depusă în aceeași zi la grefa Rechtbank te ‘s-Gravenhage, arbitrii au impus societății Benetton în special să despăgubească Eco Swiss și Bulova pentru prejudiciul pe care îl suferiseră din cauza rezilierii contractului de licență de către Benetton.

13 Întrucât părțile nu au putut ajunge la un acord cu privire la quantumul daunelor-interese care trebuia plătit de Benetton către Eco Swiss și Bulova, arbitrii, prin sentința din 23 iunie 1995, denumită „Final Arbitral Award” (denumită în continuare „FAA”) și depusă la 26 iunie 1995 la grefa Rechtbank, au impus societății Benetton să plătească o sumă de 23 750 000 USD către Eco Swiss și o sumă de 2 800 000 USD către Bulova pentru repararea prejudiciului suferit de acestea. Prin Ordonanța din 17 iulie 1995, președintele Rechtbank a autorizat executarea FAA.

14 La 14 iulie 1995, Benetton a solicitat Rechtbank anularea PFA și FAA, susținând în special că aceste sentințe arbitrale erau contrare ordinii publice din cauza nulității contractului de licență în temeiul articolului 85 din tratat, deși nici părțile, nici arbitrii nu invocaseră, în cadrul procedurii de arbitraj, o eventuală contrarietate a contractului de licență cu această dispoziție.

15 Prin Decizia din 2 octombrie 1996, Rechtbank a respins această cerere, astfel încât Benetton a formulat apel în fața Gerechtshof te 's-Gravenhage, în fața căruia cauza este pendinte.

16 Prin cererea depusă la 24 iulie 1995 la grefa Rechtbank, Benetton a solicitat, de asemenea, acestei instanțe, în principal, să suspende executarea FAA și, în subsidiar, să ordone Eco Swiss constituirea unei cauțiuni.

17 Prin Ordonanța din 19 septembrie 1995, Rechtbank a admis numai cererea subsidiară.

18 Benetton a formulat apel împotriva acestei decizii. Prin Ordonanța din 28 martie 1996, Gerechtshof a admis, în esență, cererea principală.

19 Gerechtshof a considerat că articolul 85 din tratat este o dispoziție de ordine publică, în sensul articolului 1065 alineatul (1) litera (e) din Codul de procedură civilă, a cărui încălcare poate conduce la anularea unei sentințe arbitrale.

20 Cu toate acestea, Gerechtshof a considerat că, în cadrul suspendării executării cu privire la care era sesizat, acesta nu putea verifica conformitatea cu articolul 1065 alineatul (1) litera (e) a unei sentințe finale parțiale, precum PFA, în măsura în care Benetton nu introdusese, astfel cum impune articolul 1064 alineatul (3) din Codul de procedură civilă, o cerere în anulare în termen de trei luni de la depunerea sentinței în cauză la grefa Rechtbank.

21 Gerechtshof a considerat totuși că putea să verifice conformitatea FAA cu articolul 1065 alineatul (1) litera (e), în special în ceea ce privește efectul articolului 85 alineatele (1) și (2) din tratat asupra evaluării prejudiciului, întrucât, în opinia sa, acordarea de daune-interese pentru a compensa prejudiciul care decurge din încetarea eronată a contractului de licență ar echivala cu aplicarea contractului, cu toate că acesta era nul, cel puțin parțial, în temeiul articolului 85 alineatele (1) și (2) din tratat. Contractul în cauză a permis părților să ajungă la un acord de partajare a pieței, întrucât Eco Swiss nu mai putea să vândă articole de ceasornicărie în Italia, iar Bulova în alte state care erau în perioada respectivă membre ale Comunității. Or, astfel cum recunosc Benetton și Eco Swiss, contractul de licență nu a fost notificat Comisiei și nu intră sub incidența unei exceptări pe categorii.

22 Considerând că, în cadrul procedurii în anulare, FAA ar putea fi considerată contrară ordinii publice, Gerechtshof a hotărât să admită cererea de suspendare a executării, în măsura în care aceasta are legătură cu FAA.

23 Eco Swiss a introdus un recurs în casație în fața Hoge Raad împotriva deciziei Gerechtshof, iar Benetton a introdus un recurs incident.

24 Hoge Raad subliniază că o sentință arbitrală nu este contrară ordinii publice, în sensul articolului 1065 alineatul (1) litera (e) din Codul de procedură civilă, decât în cazul în care conținutul acesteia sau executarea acesteia ar intra în conflict cu o normă obligatorie, cu un caracter atât de fundamental încât nicio restricție de natură procedurală nu poate constitui un obstacol în calea respectării acesteia. Or, conform acestuia, în legislația olandeză, simplul fapt că executarea sau conținutul unei sentințe arbitrale împiedică aplicarea unei interdicții impuse de dreptul concurenței nu este, în general, considerată ca fiind contrară ordinii publice.

25 Făcând trimitere la Hotărârea din 14 decembrie 1995, Van Schijndel și Van Veen (C-430/93 și C-431/93, Rec., p. I-4705), Hoge Raad se întreabă totuși dacă același lucru este valabil în cazul în care, precum în cauza cu care este sesizat, este vorba despre o dispoziție comunitară. Hoge Raad deduce din această ultimă hotărâre că articolul 85 din tratat nu trebuie să fie considerat drept o normă juridică obligatorie, cu un caracter atât de fundamental încât nicio restricție de natură procedurală nu poate constitui un obstacol în calea respectării sale.

26 În plus, în măsura în care nu se contestă că problema unei eventuale nulități a contractului de licență în temeiul articolului 85 din tratat nu a fost ridicată în cursul procedurii de arbitraj, Hoge Raad consideră că arbitrii ar fi depășit limitele litigiului dacă ar fi examinat și soluționat această chestiune. Or, în acest ultim caz, sentința arbitrală ar fi putut face obiectul unei anulări în temeiul articolului 1065 alineatul (1) litera (c) din Codul de procedură civilă, deoarece arbitrii nu și-ar fi îndeplinit misiunea. Conform Hoge Raad, părțile în litigiu nu ar fi putut, la rândul lor, să se prevaleze de o eventuală nulitate a contractului de licență pentru prima dată în cadrul procedurii în anulare.

27 Instanța de trimitere afirmă că astfel de norme de procedură sunt justificate de interesul general al funcționării eficiente a procedurii arbitrale și nu sunt mai puțin favorabile aplicării normelor juridice comunitare decât aplicării normelor juridice naționale.

28 Totuși, Hoge Raad se întreabă dacă principiile stabilite de Curte în Hotărârea Van Schijndel și Van Veen, citată anterior, se aplică, de asemenea, arbitrilor, în special având în vedere faptul că, în conformitate cu Hotărârea din 23 mai 1982, Nordsee (102/81, Rec., p. 1095), un tribunal arbitral instituit printr-o convenție de drept privat, fără intervenția autorităților, nu poate fi considerat drept o instanță națională în sensul articolului 177 din tratat și, prin urmare, nu poate adresa întrebări preliminare în temeiul acestei dispoziții.

29 Hoge Raad explică, de asemenea, că, în dreptul procesual olandez, în cazul în care arbitrii au soluționat o parte a litigiului printr-o sentință intermediară având caracterul unei sentințe finale, sentința menționată are forța de lucru judecat și că, dacă anularea sentinței în cauză nu a fost solicitată în timp util, posibilitatea de a solicita anularea unei sentințe arbitrale ulterioare, care completează sentința intermediară, este limitată de autoritatea de lucru judecat. Hoge Raad se întreabă totuși dacă dreptul comunitar interzice Gerechtshof să aplice o astfel de normă procedurală într-o situație în care, precum în speță, sentința arbitrală ulterioară, a cărei anulare a fost într-adevăr solicitată în timp util, constituie completarea unei sentințe arbitrale anterioare.

30 În aceste condiții, Hoge Raad der Nederlanden a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) În ce măsură principiile pe care Curtea le-a formulat în Hotărârea din 14 decembrie 1995, Van Schijndel și Van Veen (C-430/93 și C-431/93, Rec., p. I-4705), se aplică prin analogie dacă, în cadrul unui litigiu referitor la o convenție de drept privat, pe care părțile l-au prezentat nu în fața instanței naționale, ci în fața unei instanțe arbitrale, acestea nu invocă articolul 85 din Tratatul CE și dacă normele de procedură naționale care le sunt aplicabile le interzic arbitrilor să aplice din oficiu această dispoziție?

2) În cazul în care instanța consideră că o sentință arbitrală este într-adevăr contrară articolului 85 din Tratatul CE, trebuie, din acest motiv și în pofida normelor Codului de procedură olandez descrise la punctele 4.2 și 4.4 de mai sus [potrivit cărora o parte nu poate solicita anularea unei sentințe arbitrale decât pentru un număr limitat de motive, printre care se numără faptul că este contrară ordinii publice, care nu se referă, în general, la simplul fapt că executarea sau conținutul sentinței arbitrale împiedică aplicarea unei interdicții prevăzute de dreptul concurenței], să accepte o cerere în anulare împotriva acestei sentințe în cazul în care această cerere răspunde, de altfel, cerințelor legale?

3) Instanța trebuie, de asemenea, să accepte această cerere, în pofida normelor codului de procedură olandez definite la punctul 4.5 de mai sus [potrivit cărora arbitrii au obligația de a nu depăși limitele litigiului și de a-și îndeplini misiunea], dacă problema aplicabilității articolului 85 din Tratatul CE a rămas în afara limitelor litigiului în cursul procedurii de arbitraj și dacă, prin urmare, arbitrii nu au luat o decizie cu privire la această problemă?

4) Dreptul comunitar impune eliminarea normei de drept procesual olandez, descrisă la punctul 5.3 de mai sus [potrivit căreia o sentință arbitrală intermediară având caracterul unei sentințe finale dobândește autoritatea de lucru judecat și nu poate, în principiu, să facă obiectul unei acțiuni în anulare decât în termen de trei luni de la depunerea acestei sentințe la grefa Rechtbank], dacă acest lucru este necesar pentru a putea examina, în cadrul procedurii în anulare împotriva unei sentințe arbitrale ulterioare, dacă o convenție pe care o sentință arbitrală intermediară, care are autoritatea de lucru judecat, a declarat-o valabilă în drept este totuși nulă, întrucât este contrară articolului 85 din Tratatul CE?

5) Ori, în cazul descris în a patra întrebare, trebuie să se abțină să aplice norma potrivit căreia nu se poate solicita, în același timp, anularea unei sentințe arbitrale intermediare, în măsura în care aceasta prezintă caracterul unei sentințe finale, și anularea sentinței arbitrale ulterioare?”

Cu privire la a doua întrebare

31 Prin a doua întrebare, care trebuie să fie examinată în primul rând, instanța de trimitere întreabă, în esență, dacă o instanță națională sesizată cu o cerere de anulare a unei sentințe arbitrale trebuie să probeze o astfel de cerere în cazul în care consideră că această sentință este într-adevăr contrară articolului 85 din tratat, cu toate că, potrivit normelor de procedură

interne, aceasta poate să aprobe respectiva cerere doar pentru un număr limitat de motive, printre care se numără faptul că este contrară ordinii publice, care, conform dreptului național aplicabil, nu se referă, în general, la simplul fapt că executarea sau conținutul sentinței arbitrale împiedică aplicarea unei interdicții prevăzute de dreptul național al concurenței.

32 Este necesar mai întâi să se atragă atenția asupra faptului că, în cazul în care, în cadrul unui arbitraj la care s-a recurs în temeiul unei convenții, sunt ridicate probleme de drept comunitar, instanțele ordinare ar putea fi obligate să examineze aceste probleme, în special în cadrul controlului sentinței arbitrale, mai mult sau mai puțin amplu, după caz, care le revine acestora în cazul unui apel, pentru opoziție, pentru procedura de exequatur, sau prin orice altă cale de atac sau orice formă de control prevăzută de legislația națională în vigoare (a se vedea Hotărârea Nordsee, citată anterior, punctul 14).

33 La punctul 15 din Hotărârea Nordsee, citată anterior, Curtea a adăugat că este de competența instanțelor naționale respective să verifice dacă trebuie să sesizeze Curtea în temeiul articolului 177 din tratat pentru a obține interpretarea sau aprecierea validității dispozițiilor de drept comunitar pe care pot fi obligate să le aplice în cadrul controlului judecătoresc al unei sentințe arbitrale.

34 În această privință, Curtea a considerat, la punctele 10-12 din aceeași hotărâre, că un tribunal arbitral constituit în temeiul unei convenții între părți nu reprezintă o „instanță a unui stat membru” în sensul articolului 177 din tratat, având în vedere că părțile contractante nu au nicio obligație, nici în drept, nici în fapt, de a încredința litigiile dintre ele în seama arbitrajului și că autoritățile publice ale statului membru în cauză nu sunt nici implicate în alegerea căii de arbitraj, nici chemate să intervină din oficiu în derularea procedurii în fața arbitrului.

35 Trebuie să se observe, în continuare, că cerințele care țin de eficiența procedurii arbitrale justifică faptul că controlul sentințelor arbitrale are un caracter limitat și că anularea sau refuzul de recunoaștere a unei sentințe poate fi posibilă doar în cazuri excepționale.

36 Cu toate acestea, articolul 85 din tratat constituie, în conformitate cu articolul 3 litera (g) din Tratatul CE [devenit, după modificare, articolul 3 alineatul (1) litera (g) CE], o dispoziție fundamentală indispensabilă pentru îndeplinirea misiunilor încredințate Comunității și, în special, pentru funcționarea pieței interne. Importanța unei astfel de dispoziții i-a determinat pe autorii tratatului să prevadă în mod expres, la articolul 85 alineatul (2) din tratat, că acordurile și deciziile interzise în temeiul acestui articol sunt nule de drept.

37 Rezultă că, în măsura în care o instanță națională trebuie, potrivit normelor de procedură interne, să aprobe o cerere de anulare a unei sentințe arbitrale, întemeiată pe nerespectarea normelor naționale de ordine publică, aceasta trebuie, de asemenea, să aprobe o astfel de cerere în cazul în care este întemeiată pe nerespectarea interdicției stabilite la articolul 85 alineatul (1) din tratat.

38 Această concluzie nu este contestată de faptul că Convenția de la New York din 10 iunie 1958 pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, ratificată de toate statele membre, prevede că numai anumite vicii pot justifica un refuz de a recunoaște și de a executa o sentință arbitrală, și anume nerespectarea sau depășirea prin sentință a termenilor clauzei compromisorii, caracterul neobligatoriu al sentinței pentru părți sau contrarietatea recunoașterii sau executării sentinței cu ordinea publică a țării în care este solicitată această recunoaștere sau executare [articolul 5 alineatul (1) literele (c) și (e) și alineatul (2) litera (b) din Convenția de la New York].

39 Pentru motivele menționate la punctul 36 din prezenta hotărâre, articolul 85 din tratat poate fi considerat drept o dispoziție de ordine publică în sensul convenției menționate.

40 În cele din urmă, este necesar să se amintească faptul că, astfel cum s-a arătat la punctul 34 din prezenta hotărâre, arbitrii, spre deosebire de o instanță națională, nu sunt în măsură să solicite Curții să pronunțe o hotărâre preliminară cu privire la întrebări privind interpretarea dreptului comunitar. Or, în ceea ce privește ordinea juridică comunitară, există un interes evident ca, în scopul evitării divergențelor ulterioare privind interpretarea, orice dispoziție din legislația comunitară să beneficieze de o interpretare uniformă, indiferent care sunt condițiile în care aceasta trebuie să fie aplicată (Hotărârea din 25 iunie 1992, Federconsorzi, C-88/91, Rec., p. I-4035, punctul 7). Rezultă că, în situația care face obiectul prezentei cauze și spre deosebire de Hotărârea Van Schijndel și Van Veen, citată anterior, dreptul comunitar impune ca întrebările care țin de interpretarea interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) din tratat să poată fi examinate de instanțele naționale cărora li se solicită să se pronunțe cu privire la validitatea unei sentințe arbitrale și să poată face obiectul, după caz, a unei acțiuni pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare în fața Curții.

41 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că o instanță națională, sesizată cu o cerere de anulare a unei sentințe arbitrale, trebuie să aprobe o astfel de cerere în cazul în care consideră că această sentință este efectiv contrară articolului 85 din tratat, având în vedere că aceasta trebuie, conform normelor de procedură interne, să aprobe o astfel de cerere de anulare întemeiată pe nerespectarea normelor naționale de ordine publică.

Cu privire la prima și a treia întrebare

42 Având în vedere răspunsul la a doua întrebare, nu este necesar să se răspundă la prima și la a treia întrebare.

Cu privire la a patra și a cincea întrebare

43 Prin a patra și a cincea întrebare, care trebuie să fie examinate împreună, instanța de trimitere întreabă, în esență, dacă dreptul comunitar impune instanței naționale să elimine normele de procedură interne, potrivit cărora o sentință arbitrală intermediară având caracterul unei sentințe finale, care nu a făcut obiectul unei acțiuni în anulare în termenul impus, dobândește autoritatea de lucru judecat și nu mai poate fi contestată printr-o sentință arbitrală

ulterioară, chiar dacă acest lucru este necesar pentru a examina, în cadrul procedurii de anulare a sentinței arbitrale ulterioare, dacă un contract pe care o sentință arbitrală intermediară l-a declarat valabil în drept este totuși nul în temeiul articolului 85 din tratat.

44 Trebuie amintit faptul că, potrivit normelor de procedură naționale care fac obiectul acțiunii principale, anularea unei sentințe arbitrale intermediare, care are caracterul unei sentințe finale, poate fi solicitată în termen de trei luni de la depunerea sentinței menționate la grefa instanței competente.

45 Un astfel de termen, care nu pare a fi prea scurt în raport cu cele stabilite în ordinile juridice ale celorlalte state membre, nu face excesiv de dificilă și imposibilă în practică exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară.

46 În plus, este important să se sublinieze că, la expirarea acestui termen, normele de procedură naționale, care limitează posibilitatea de a solicita anularea unei sentințe arbitrale ulterioare care completează o sentință arbitrală intermediară având caracterul unei sentințe finale datorită autorității de lucru judecat pe care o are această ultimă sentință, se justifică prin principiile care se află la baza sistemului juridic național, precum principiul certitudinii juridice și al respectării lucrului judecat, care constituie expresia acestui principiu.

47 În aceste condiții, dreptul comunitar nu impune unei instanțe naționale să elimine astfel de norme, chiar dacă acest lucru este necesar pentru a putea examina, în cadrul procedurii în anulare a unei sentințe arbitrale ulterioare, dacă un contract pe care sentința arbitrală l-a declarat valabil în drept este totuși nul în temeiul articolului 85 din tratat.

48 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a patra și a cincea întrebare că dreptul comunitar nu impune unei instanțe naționale să elimine normele de procedură interne, conform cărora o sentință arbitrală intermediară având caracterul unei sentințe finale, care nu a făcut obiectul unei acțiuni în anulare în termenul impus, dobândește autoritatea de lucru judecat și nu mai poate fi contestată printr-o sentință arbitrală ulterioară, chiar dacă acest lucru este necesar pentru a putea examina, în cadrul procedurii de anulare a unei sentințe arbitrale ulterioare, dacă un contract pe care o sentință arbitrală intermediară l-a declarat valabil în drept este totuși nul în temeiul articolului 85 din tratat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

49 Cheltuielile efectuate de guvernele olandez, francez și italian, Guvernul Regatului Unit, precum și de Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Hoge Raad der Nederlanden, prin Ordonanța din 21 martie 1997, hotărăște:

1) O instanță națională, sesizată cu o cerere de anulare a unei sentințe arbitrale, trebuie să aprobe o astfel de cerere în cazul în care consideră că această sentință este efectiv contrară articolului 85 din Tratatul CE (devenit articolul 81 CE), având în vedere că aceasta trebuie, conform normelor de procedură interne, să aprobe o astfel de cerere de anulare întemeiată pe nerespectarea normelor naționale de ordine publică.

2) Dreptul comunitar nu impune unei instanțe naționale să elimine normele de procedură interne, conform cărora o sentință arbitrală intermediară având caracterul unei sentințe finale, care nu a făcut obiectul unei acțiuni în anulare în termenul impus, dobândește autoritatea de lucru judecat și nu mai poate fi contestată printr-o sentință arbitrală ulterioară, chiar dacă acest lucru este necesar pentru a putea examina, în cadrul procedurii de anulare a unei sentințe arbitrale ulterioare, dacă un contract pe care o sentință arbitrală intermediară l-a declarat valabil în drept este totuși nul în temeiul articolului 85 din tratat.

Rodríguez Iglesias	Kapteyn	Puissochet
Hirsch	Jann	
Mancini	Moitinho de Almeida	Gulmann
Murray	Edward	
Ragnemalm	Sevón	Wathelet

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, la 1 iunie 1999.

Grefier
R. Grass

Președinte
G. C. Rodríguez Iglesias